

چرخش از هیولا به قربانی

خسرو نقیبی/ «مرد نامرئی» از چند منظر سینمایی فیلم مهمی است؛ مهم‌ترین وجه اما، چرخش فیلم از روایت زندگی هیولا و مصائبش، به روایت جهان قربانی؛ و جایگزینی آن‌ها با هم، در یک روایت مدرن با دغدغه‌های امروزی است. پیش از آن‌که به این وجه بپردازم، بگذارید قدری درباره آن منظرها که گفتم صحبت کنیم.

کمپانی یونیورسال گنجینه‌ای دارد از هیولاها که سالیان طولانی از آن‌ها به عنوان «هیولاهای کلاسیک یونیورسال» نام برده می‌شد. دراکولا، فرانکنشتاین، دکتر جکیل، مرد نامرئی و گرگ‌نما تنها چندتا از هیولاهایی هستند که امتیاز ساخت فیلم درباره‌شان در اختیار این کمپانی است و با آن‌ها از دهه ۲۰ تا ۵۰ میلادی بر جهان فیلم‌های وحشت حکمرانی می‌کرد. وقتی چندسال قبل تصمیم به بازسازی این هیولاها با عنوان «جهان تاریک یونیورسال» گرفته شد، ایده چیزی شبیه کاری بود که مارول و دی‌سی با کامیک‌بوک‌ها کردند. بازیگرانی ثابت برای نقش‌های هیولاها که از این فیلم به آن فیلم بروند. تولیداتی بزرگ و پرخرج. از این سری دو فیلم ساخته شد: «ناگفته‌های دراکولا» و «مومیایی» که هر دو به واسطه هزینه‌های بالای تولید و تبلیغات باوجود فروش خوب‌شان آورده‌ای برای کمپانی نداشتند و منتقدان هم اصلاً تحویل‌شان نگرفتند (هرچند دومی به‌نظم فیلمی جاه‌طلبانه و از فیلم‌های موردعلاقه نگارنده است). آن روزها اعلام شد جانی دپ بازیگر نقش مرد نامرئی خواهد بود و قرار بود فیلمی با محوریت او ساخته شود اما شکست دو فیلم اول باعث شد کشتی بان را سیاستی دیگر آید. ساخت فیلم‌هایی مستقل و کارگردان محور. «مرد نامرئی» اولین فیلم این تغییر مسیر است و لی وئل که او را با اکشن سایبریالک «ارتقا» به یاد می‌آوریم آن را ساخته. این فیلم «تغییر مسیر» بودن و موفقیت در تغییر پروژه‌های پرخرج به آثار ارزان‌متکی بر جهان شخصی کارگردان همان چیزی است که «مرد نامرئی» را در نگاه اول مهم می‌کند؛ اما لی وئل کار بزرگ‌تری در «مرد نامرئی» اش می‌کند که ابتدای این نوشته تیتروار به آن اشاره کردم.

وئل در مقام نویسنده و کارگردان نسبت به داستان کلاسیک هریوت جرج ولز دو انتخاب تازه می‌کند. نخست: چرخش فیلم از روایت زندگی هیولا و مصائبش، به روایت جهان قربانی. تاکنون هرچه دیده بودیم یا هیولا را در وجه ترسناک تبلیغ می‌کرد و یا سعی می‌کرد برای هیولا دل بسوزاند و به جهان تاریک او نزدیک شود. کاری که وئل می‌کند این است که به کلی او را بیرون دایره می‌گذارد و از الگوی فیلم وحشت (زن قربانی در معرض) استفاده می‌کند. زنی که دانش‌تنها تر می‌شود و باید خودش مقابل عامل وحشت بایستد. این رویکردی تازه نسبت به داستان‌های هیولامحور است؛ و وئل تا آن‌جا پیش می‌رود که جای هیولا و قربانی را هم تغییر بدهد. دوم: توجه به دستمایه‌های روز بدون آن‌که در دام شعارزدگی بیفتد. این‌جا با زنی قربانی خشونت خانگی و تحت سلطه طرفیم که تصمیم به فرار می‌گیرد؛ و مرد، فراتر از یک بزنبهادر، یک دانشمند شناخته‌شده است که با استفاده از دانش زن را به زیر سلطه خود درآورده. این رویکرد که عامل خشونت‌های خانگی لزوماً یک مرد عامی نیست، درکنار نگاه زن آزادخواهانه بدون بزرگنمایی متن و اجرا و البته انتخاب هوشمندانه الیزابت ماس برای ایفای نقش قربانی به‌سئوآمده که مقابل ظلم می‌ایستد (با توجه به پیشینه ذهنی تماشاگر از این بازیگر در «سرگذشت ندیمه») جملگی باعث می‌شود «مرد نامرئی» تجربه‌ای تازه برای مخاطب در مواجهه با آثار هیولایی باشد. نگذریم از ایده بزرگ‌تر دانش-هیولا و تکنولوژی‌هراسی برآمده از علمی‌خیالی‌های متأخر که به ایده داستان کلاسیک ولز افزوده شده و چه اندازه هم کارآمد است.

- مرد نامرئی
- کارگردان: لی وئل
- تهیه‌کننده: جیسون بلوم، کلیلی دو فرسن
- نویسنده: لی وئل برپایه «مرد نامرئی» اثر ه.ج. ولز
- بازیگران: الیزابت ماس، الیور جکسون-کوهن، آلدیس هاج، استورم رید، هریت دایر، مایکل دورین
- ۱۲۲ دقیقه
- محصول ۲۰۲۰ آمریکا
- استرالیا

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

مرد نامرئی

که نمی‌توان چنین سخنی به میان آورد. برخی از نمایشگاه‌ها به شکل کاملاً فرهنگی و بدون فروش هیچ کتابی برگزار می‌شوند؛ برخی دیگر تجاری و همراه با خرید و فروش رایب کتاب همراه هستند و تعدادی هم نظیر نمایشگاه کتاب تهران به شکل فروشگاهی برپا می‌شوند؛ تازه این صرف نظر از تفاوت امکانات و حتی محدودیت‌های پیش روی هر کدام آنهاست. این تنها چند مدل از انواع نمایشگاه‌ها بود؛ در چنین شرایطی برخی دوستان چطور نسخه واحد و شبیه دیگر نمایشگاه‌ها برای خودمان می‌پیچند؟ حالا بگذارید درباره برخی از آسیب‌هایی که متوجه می‌شویم در بخش‌های مختلف نشر طی دو ماه اخیر اوضاع و احوال خوبی نداشته‌اند و اگر مسئولان زودتر چاره‌ای نیندیشند باید شاهد زمین خوردن بخش مهمی از فرهنگ ما باشیم؛ هرچند که او به پیگیری‌های اخیر شخص وزیر ارشاد درباره راهکارهای کمکی به حوزه کتاب امیدوار است.

■ به‌عنوان رئیس اتحادیه ناشران و کتابفروشان چه راهکاری برای عبور نشر از این بحران پیشنهاد می‌دهید؟ پرداخت فوری وام بلاعوض یکی از حیاتی‌ترین اقدام‌ها در این زمینه است. در اسفند ماه در این رابطه با مسئولان صحبت کردیم و هشدار دادیم که چیزی نمانده فعالیت‌های مرتبط به نشر از میان برود. خیلی از این مراکز کوچک و بزرگ، از ناشران گرفته تا چاپخانه داران، لیتوگرافان و... طی این یکی - دو ماه قادر به پرداخت حقوق کارکنان خود نبوده‌اند؛ اگر حمایتی نشود باید شاهد بیکار شدن خیل عظیمی باشیم و به تبع آن صنعت نشرمان هم رو به خاموشی خواهد رفت. چیزی نمانده که کتابفروشان ما نابود شوند؛ البته در جریان هستیم که وزیر محترم ارشاد درصدد فراهم کردن وام کم بهره برای اهالی کتاب هستند و... اما هملی این اتفاقات باید خیلی سریع‌تر رخ دهد. چک‌های برگشتی از بیستم اسفند ماه شروع شده. دوستانی که پیشنهاد طرح می‌کنند اجازه بدهند اول چاره‌ای برای این افراد اندیشیده شود و بعد به فکر اجرایی شدن یا نشدن طرح‌هایی باشند که در اولویت

■ در روزهای اخیر طرحی مبنی بر برگزاری مجازی نمایشگاه کتاب تهران مطرح شده، با توجه به شرایط و محدودیت‌های احتمالی پیش رو، عملی شدن چنین مسأله‌ای را ممکن می‌دانید؟ سرتاج تمام گفته‌هایی که طی این ایام شنیده و خوانده‌اید منوط به تصمیم‌گیری شورای سیاستگذاری نمایشگاه کتاب تهران است؛ از زمان برگزاری این رویداد علمی- فرهنگی گرفته تا نحوه برپایی آن همه به نظر نهایی اعضای شورا بستگی دارد. از آنجایی که من هم به‌عنوان نماینده اتحادیه ناشران و کتابفروشان در این شورا حضور دارم تأکید می‌کنم که هیچ تصمیمی درباره این طرح گرفته نشده چراکه منتظر نظر و اعلام ستاد ملی کرونا هستیم. برخی اهالی فرهنگ از آن گفته‌اند که وقتی صحبت‌هایی از برگزاری مجازی نمایشگاه بولونیا به میان آمده پس ما هم می‌توانیم کاری مشابه انجام بدهیم.

مقایسه این دوستان از پایه و اساس اشتباه است؛ شرایط و سبک برپایی نمایشگاه کتاب کشورهای مختلف آنقدر متفاوت از یکدیگر و بویژه نمایشگاه کتاب تهران است

بررسی وضعیت نشر در دوران کرونا و پسا کرونا در گفت‌وگو با رئیس اتحادیه ناشران و کتابفروشان

صنعت نشر در آستانه زمین خوردن است

شخص وزیر محترم ارشاد پیگیری‌های زیادی برای رفع مشکل اهالی فرهنگی بویژه نشر انجام داده‌اند که به آن امید بسته‌ایم

صحنه‌ای از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

و توجه به ترجمه و... ناچار به خرید می‌شود و حتی فضای گفتمان میان اهالی کتاب و نشر با مخاطبان نیز از میان می‌رود. ■ از نظر زیرساخت‌های شبکه ارتباطی مجازی با چه مسائلی روبه‌رو خواهیم شد؟ همین الان به دلیل تعطیلی مدارس، دانشگاه‌ها و دیگر مراکز آموزشی و برقراری بخشی از کلاس‌ها به شکل آنلاین، اینترنت به اندازه کافی با مشکل روبه‌رو شده، حالا در این شرایط چطور برخی دوستان از برگزاری مجازی نمایشگاه کتاب، آن هم با چنین حجم بالایی از عنوان کتاب‌ها و تعداد ناشران صحبت می‌کنند؟ آنهایی که به احتمال برگزاری مجازی نمایشگاه کتاب بولونیا اشاره می‌کنند اولاً باید بدانند این نمایشگاه به هیچ وجه فروش سالانه ندارد. از سوی دیگر امکانات و زیرساخت‌های ما که با آنها برابری نمی‌کند که چنین قیاسی کنیم. طرح چنین پیشنهادی درست مثل این است که بگوییم از این به بعد

حیاتی نیستند. در عرصه کتاب با طیف گسترده‌ای از فعالان روبه‌رو هستیم؛ آن را بین دو سرمایه اصلی وجود دارد که در هیچ قسمت دیگر کشور مشابه آن را نداریم. نخست افراد فرهنگی که صاحب کاران این بخش هستند و عادت کرده‌اند که پول خود را در جاهای پرسود بگذارند، سرمایه‌شان را جایی هزینه می‌کنند که برای مملکت فرهنگ‌سازی می‌کند؛ چنین فردی خودش سرمایه به شمار می‌آید. مغازه چند ۱۰ میلیارد تومانی که امکان بهره‌بری‌های اقتصادی پرسودی از آن وجود دارد تبدیل به کتابفروشی شده و حالا لنگ حقوق اسفند ماه کارکنان خود است، حتی کارکنان و کارکنان این مراکز و کتابفروشی‌ها هم افرادی هستند که با آدم‌های معمولی تفاوت دارند؛ این افراد هم شاید اگر جای دیگری کار می‌کردند حقوق بهتری می‌گرفتند اما به فرهنگ تعلق خاطر دارند که مانده‌اند، حرف من این است که چیزی نمانده این سرمایه‌های مهم از دست بروند؛ ای کاش تا دیر نشده کاری شود.

چند نشری که می‌شناسد می‌رود و چند کتابی که بخواهد، تهیه می‌کند. با وجود آنکه یکی از مخالفان جدی برپایی فروشگاه‌های نمایشگاه کتاب هستم اما در شرایط فعلی امکان دیگری ندارم چراکه بدنه نشر از نظر اقتصادی وابستگی بسیاری به نمایشگاه کتاب تهران دارد و حالا تصور کنید عملی شدن چنین طرحی با نقاط ضعف متعددی که متوجه آن است چه آسیبی به‌دنبال خواهد داشت و چطور به کنار رفتن ناشران کوچک‌تر می‌انجامد. سؤال دیگری می‌پرسم، فلسفه نمایشگاه کتاب مجازی چیست؟ امکان ورق زدن کتاب که وجود ندارد، مخاطبی که آنقدر به دنیای مجازی وارد است و سواد اینترنت دارد که لزوماً نیازی به این نمایشگاه ندارد، هر زمانی قادر به خرید اینترنتی کتاب‌های خود است؛ او در صورتی از نمایشگاه بازدید می‌کند که شکل فیزیکی داشته باشد، بتواند میان غرفه و کتاب‌های آن‌را رفته، از تازه‌های نشر در تعامل با غرفه داران باخبر شده و در نهایت کتاب‌هایی را خریداری کند؛ حتی در نحوه اختصاص یارانه به مخاطبان هم اخلال ایجاد می‌شود چراکه مخاطب بدون بررسی کیفیت چاپ

المپیک را به شکل مجازی برگزار می‌کنیم! طرح‌هایی اینترنتی نه تنها سرانجام درستی ندارند بلکه حتی ممکن است تمرکز شواری سیاستگذاری را نیز به هم بریزد. ■ بویژه در شرایط فعلی که بحث ضرورت حمایت وزارت ارشاد از اهالی فرهنگ مطرح است و باید راهکارهایی به این منظور پیدا کرد. اتفاقاً این به هم ریختن تمرکز مسئولان منجر به بروز مشکلات بیشتری می‌شود؛ اوضاع و احوالی که نگرانی از گسترش هرچه بیشتر این بیماری ایجاد کرده به اندازه کافی مخاطب را به خرید اینترنتی کتاب‌های خود تشویق می‌کند؛ اما در شرایطی که دیگر به چنین حواس پرتی‌هایی نیاز نباشد. در شرایط فعلی صنعت نشر یکی از مهم‌ترین دغدغه‌هایی که باید چاره‌ای برای آن اندیشید کمک به افزایش این بخش مهم فرهنگ‌مان است. در تأیید کاربردی بودن این طرح حتی برخی به‌همکاری اداره پست اشاره کرده‌اند؛ با توجه به افزایش کار این اداره برگزاری نمایشگاه کتاب مجازی آنقدر بار زیادی به فعالیت‌های آن تزریق می‌کند که عملکرد عادی آن هم با مشکل روبه‌رو می‌شود. قدم رد این طرح

■ نخستین دوره مسابقه نمایش‌نامه‌نویسی در ژانر «تئاتر مردمی» با توجه به شرایط پیش آمده برای هنر تئاتر که یکی از دشوارترین دوران‌هایش را می‌گذراند، برگزار می‌شود. این مسابقه از سوی «انجمن علمی پژوهش‌های هنری ایران»، «بنیاد آموزش کوشک جلالی» و «انتشارات فرهنگی، ادبی و هنری مهرنوروز» و با همکاری نهادهای فرهنگی ایران و آلمان و هنرمندان تئاتر برگزار خواهد شد.

■ مدیرکل دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از تمدید «پویش با کتاب در خانه» تا ۱۲ اردیبهشت‌ماه خبر داد. به گفته ابراهیم حیدری تاکنون تعداد درخور توجهی از کودکان و نوجوانان سراسر ایران ام از شهری و روستایی در این پویش شرکت کرده‌اند.

■ مسئول انجمن موسیقی استان بوشهر از برگزاری همایش موسیقی پژوهی در ادامه سلسله برنامه‌های این انجمن با عنوان «دستان» با همکاری مؤسسه فرهنگی هنری «دی‌بآذر» خبر داد. به‌گفته حساسه حق پرست بداهه‌نوازی، سازشناسی و گذری بر ساخت سازهای موسیقی بوشهر، چهره‌های موسیقی در بخش‌های مذهبی، بزمی و وستنی، از جمله محورهای این همایش است.

■ مدیرکل امور سینمایی و تئاتر کانون از سفارش نگارش نمایشنامه‌نویسندگان مطرح حوزه نمایشنامه‌نویسی کودک و نوجوان برای انتشار و تولید آثار با کیفیت در این مجموعه خبر داد. به‌گفته امیر مشهدی‌عباس یکی از مسائل و مشکلات موجود در حوزه تئاتر کودک و نوجوان، کافی نبودن متون مناسب و هماهنگ با معیارهای اخلاقی، تربیتی و فرهنگ ایرانی اسلامی برای کودکان و نوجوانان است.

■ هم‌زمان با سالروز تولد مرحوم اسحاق انور خواننده موسیقی ایرانی تک آهنگ «نگاه» به آهنگسازی و تنظیم امیر بهزاد و خوانندگی زنده یاد اسحاق انور با مجوز دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دسترس مخاطبان قرار گرفت.

■ اکران انیمیشن سینمایی «آخرین داستان» در روسیه که پیش‌تر قرار بود از اوایل امسال در سینماهای این کشور آغاز شود، در پی تعطیلی سینماها به‌دلیل مقابله با کرونا لغو شد و پخش این انیمیشن در سرویس‌های ویدئویی آنلاین کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) از اوایل اردیبهشت آغاز می‌شود. ■ شانزدهمین نمایشگاه سالانه حقوق‌گاری پوستر «اسما، الحسنی» از ۱۶ اردیبهشت و با سازماندهی پایگاه اینترنتی طراحان مستقل ایران «تودی پوستر» از طریق فضای مجازی برگزار می‌شود. ■ فیلم مستند «دموکراسی در جاده ساه» به کارگردانی توروچ کلانتری در ششمین جشنواره فیلم ماموت لیکس کالیفرنیا حضور دارد. این فیلم یک اثر ۴۳ دقیقه‌ای و با موضوع انتخابات است که به‌صورت مستند به انتخابات سال ۹۶ پرداخته است. ■ متیو سلگمن نوازنده بیس که برای دیوید بویی خواننده مشهور و فقید بریتانیایی ناخته بود، در ۶۲ سالگی به‌دلیل ابتلا به ویروس کرونا جان باخت. ■ شماره دوم «دفتر مطالعات تئاتر» نشریه «دانشون تئاتر دانشگاهی» به کوشش رضا سرور و بهزاد آقاجامالی منتشر شد. ■ محمود رضا رحیمی دبیر «جشنواره تئاتر و خانه» طی احکامی جداگانه توجیه مصصومی، عبدالرضا شیبانی و امیرحسین شفیع را به‌عنوان اعضای شورای انتخاب این جشنواره منصوب کرد. همچنین دومین پوستر این جشنواره نیز با طراحی سعید براتی منتشر شد. ■ جشنواره بین‌المللی فیلم افق‌های تازه لهستان که امسال قرار است بیستمین دوره برگزاری‌اش را جشن بگیرد جدیدترین جشنواره سینمایی است که به‌دلیل ویروس کرونا تاریخ برگزاری‌اش را به تعویق انداخته است. ■ پویانمایی «صفر» به نویسندگی و کارگردانی نازنین سبحان‌سربندی که با تکنیک مازیک و مداد رنگی ساخته شده است، امروز سه‌شنبه ۲ اردیبهشت ۱۳۹۹ از ساعت ۹ صبح برای دومین بار روی پرتال اینترنتی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به نمایش گذاشته می‌شود.